

HISTORISCHE STADSWANDELING

Herentals

Herentals is de historische hoofdstad van de Kempen. Al in 1150 werd de naam 'Herenthals' vermeld, wat 'een heuvel waar hekelteer of haagbeuk groeit' betekent. De stad kreeg vrijheidsrechten in 1209, dus meer dan achthonderd jaar geleden. Herentals verwierf zijn grootste welvaart in de loop van de veertiende eeuw, toen de wol- en lakennijverheid floreerden.

Ook vandaag is Herentals springlevend. De stad ontvangt jaarlijks duizenden bezoekers uit binnen- en buitenland. Zij genieten van een uitgebreide waaier aan sport- en recreatiemogelijkheden.

Historische stadswandeling

Via deze route ontdek je de monumenten die van Herentals een historische stad maken. De wandeling is aangegeven met koperen klinknagels op de grond. Op de binnenbladzijde vind je een overzichtsplannetje.

Het volledige traject is vijf kilometer lang. Je kan ook de verkorte route kiezen van 3,4 kilometer. Voor rolstoelgebruikers is er een traject van 3,2 kilometer met aparte markeringen. Het startpunt is 't Schaliken, waar het toeristisch infopunt en het cultuurcentrum gevestigd zijn.

Sommige monumenten en gebouwen zijn publiek toegankelijk. Meer informatie over openingsuren en dergelijke vind je op de website: www.herentals.be/vrije-tijd/toerisme/monumentenstad.

Veel wandelplezier!

1. 'T SCHALIKEN

Tijdens het ancien régime was er grote vraag naar bier. Om in deze behoefte te voorzien, richtten tal van Brabantse steden, zoals Herentals, een **stadsbrouwerij** op.

In 1465 werd de Herentalse stadsbrouwerij voor het eerst in documenten vermeld. De grootste brouwerij van de stad werd vanaf 1613 'grootte brouwerij' genoemd. In 1688 veranderde de benaming in 'het Schaliken'. De naam verwees naar de **tweeduizend schaliën** die in 1690 gebruikt werden voor het dak van het gebouw.

Tijdens de zeventiende en achttiende eeuw omvatte het hele complex een monumentaal hoofdgebouw op de Grote Markt met daarachter een schuur met paardenstallingen en een tuin.

Door de historische en artistieke waarde werd het gebouw in 1979 **beschermd als monument**. Achter het historische gebouw, met de kantoren van het cultuurcentrum en de toeristische dienst, werd een schouwburg opgetrokken. In 2007 opende cultuurcentrum 't Schaliken zijn deuren.

2. LAKENHAL

In het hart van Herentals, op de Grote Markt, staat de Lakenhal. Dit gebouw, vroeger ook 'gulden huys', 'meethuys' of 'loothuys' genoemd, is de belangrijkste getuige van het rijke Herentalse verleden. Wolwevers en lakenmakers bouwden in de vijftiende eeuw een lakenhal om er handel in te drijven. Rond 1430 kreeg het de functie van stadhuis. Nu heeft het een socioculturele functie.

Aan de noordzijde staat sinds 1534 het belfort. De **spitse achthoekige toren** is ongeveer 35 meter hoog. Sinds het midden van de zestiende eeuw hangt in de belfortoren een beiaard. De huidige beiaard werd ingespeeld in 1965. De belfortoren staat op de werelderfgoedlijst van UNESCO. Ook nu nog zijn regelmatig beiaardconcerten te horen.

Voor de zuidgevel staat het **Boerenkrijgmonument** uit 1898. Het herinnert aan de Slag bij Herentals op 28 oktober 1798, een van de bloedigste episodes uit de opstand van de Kempense boeren tegen de Fransen.

3. ZANDPOORT

De Zandpoort is een overblijfsel van de **middeleeuwse stadswalling** en dateert van voor 1400. De gevel is bekleed met gobertange-zandsteen. Binnenin is er veel ijzeroer, een soort ijzererts van deze streek, verwerkt. In 1643 werd de poort grondig hersteld en verbouwd. Toen kreeg ze aan de buitenzijde een vlakke gevel in sobere renaissancestijl. De laatste restauratie gebeurde in 2007.

Ten zuiden van de poort stond op de wal een schorsmolen. Sinds 1583 maalde hij schors en graan. Na een brand in 1881 werd hij vervangen door een **graanwindmolen**. Hij was uitgerust met grauwe kunstmolenstenen. Een dergelijke kunststeen kan je bekijken naast het wandelpad op de Molenvest. Een storm takelde de molen zwaar toe en in 1940 verdween hij definitief.

4. SINT-JOZEFSCOLLEGE

De school komt voort uit de Latijnse School die al zeker sinds de veertiende eeuw bestond. In 1613 werd het middelbaar onderwijs toevertrouwd aan de **augustijnenpaters**. Zij moesten in 1796 hun klooster verlaten en het college sloot de deuren. In 1820 startte het opnieuw als stedelijke school, waarover in 1834 het aartsbisdom de leiding kreeg. De school verhuisde van de Grote Markt naar het huidige gebouw in de Collegestraat.

Schrijver Ernest Claes was oud-leerling van het college. Hij was niet alleen auteur van de bekende roman *De Witte*, maar ook kroniekschrijver van het collegeleven.

Citaat uit zijn *Studentenkosthuis*: **Herentals heeft mij de Kempense ziel in haar primitieve schoonheid leren kennen, mij in zich opgezogen, mij Kempenaar gemaakt. Het is mij als een tweede geboorteplaats geworden. En zoals aan zijn college, denk ik eraan terug met liefde en vertederding.**

5. SINT-WALDETRUDISKERK

De Sint-Waldetrudiskerk wordt in de volksmond 'de Bovenkerk' genoemd. Ze staat in het midden van de oudste kern van Herentals. De kerk is een parel van **Brabantse hooggotiek**. De positie van de toren tussen koor en schip is opvallend. Dit komt doordat de toren en de dwarsbeuk als enige zijn overgebleven van de oorspronkelijke veertiende-eeuwse kerk.

Het koor van de kerk is rijkelijk versierd met borstweringen, waterspuwers, nissen en torentjes. Aan de zuidzijde, boven op de sacristie, staat het zogenaamde zilvertoreke. Dit achthoekige torentje diende als schatkamer van de kerk.

De kerk heeft heel wat kunstschaten, zoals het retabel van Sint-Crispien en Crispiniaan, en waardevolle schilderijen van Jordaens, De Vos, Cossiers en de familie Francken.

---

6. BESLOTEN HOF

In 1410 werd het Besloten Hof opgericht, en toen woonden er de slotzusters norbertinessen. In 1797 werden zij verdreven door de Franse republikeinen. Vanaf 1836 namen de zusters franciscanessen hun intrek in het klooster.

Achter een grote poort ligt het Besloten Hof. Duw ze open en kom tot rust in de binnentuin. Door het poorthuis kijk je recht op de **oude woning van de proost**. De gebouwen stammen uit de zeventiende eeuw. Zoek het oude wapenschild van Herentals dat tussen twee vensters, links van de toegangsdeur, werd aangebracht.

De vijftiende-eeuwse kapel werd tijdens de Franse Revolutie gedeeltelijk gesloopt, maar in 1855 heropgebouwd. Achter de kapel ligt het **mooie convent** uit 1661, waar de zusters in gemeenschap leven.

7. BOVENPOORT

Net als de Zandpoort maakte de Bovenpoort deel uit van de omwalling van de stad. De poort heeft een **bewogen geschiedenis** en is een aantal keren in verval geraakt en heropgebouwd. Omdat ze in heel slechte staat was en er geen geld was om herstellingen uit te voeren, beslisten de wethouders in 1754 om een groot deel van de poort te laten afbreken. De poorten hadden intussen geen militair nut meer.

In 1772 startte de **eerste echte restauratie**, die het huidige uitzicht van de poort heeft bepaald. De twee koperen siervazen op het dak zijn er toen opgezet. De recentste restauratie werd uitgevoerd in 2006.

---

8. STADSWALLEN

Toen Hendrik I, hertog van Brabant, in 1209 de vrijheidsrechten aan Herentals toekende, mocht de nieuwe stad versterkingen bouwen. Zo konden de Herentalsenaren aanvallen van plunderslaan en roversbenden afslaan en hun **welvaart verdedigen**. Een welvarende stad was niet alleen belangrijk voor Herentals maar ook voor de hertog.

De Nonnenvest en de Begijnenvest zijn, samen met de twee stadspoorten, de laatste tastbare overblijfselen van die middeleeuwse versterkingen. Het waren aarden wallen, die gemaakt waren met het zand uit de grachten ernaast. De wallen werden beplant om verstuiving van het zand tegen te gaan.

Aan de Nonnenvest heb je het beste uitzicht op het authentieke profiel van de wal. Daar bereikte hij zelfs een **hoogte van tien tot twaalf meter**.

9. VISTRAP

In de vijftiende eeuw bloeide de Herentalse wol- en lakennijverheid enorm. Voor de productie ervan gebruikten de Herentalse lakenmakers het water van de **Kleine Nete** en haar zijarmen. Water was immers onmisbaar voor het maken van het fijne laken. Met behulp van watermolens diende het ook als energiebron.

De stuw op de Kleine Nete dient niet om energie op te wekken maar om het verval van de rivier te controleren. De stuw is een **hindernis voor vissen** die stroomopwaarts zwemmen. Ter hoogte van de stuw is een omleiding in de rivier gelegd. Het water stroomt er over een reeks brede lage trappen. Meer dan twintig vissoorten maken van deze weg gebruik.

---

10. OUD GASTHUIS

Het Herentalse gasthuis bestaat al van voor 1253, en is daarmee het **oudste van de Kempen**. Het maakt deel uit van het vroegere klooster van de zusters augustinessen. Van 'gasthof' evolueerde het naar 'ziekenhuis'.

De **architectuur** van de vier gebouwen is van historisch belang. De kapel, de ingangspoort en het oude kloostergebouw dateren uit de zeventiende eeuw. Opmerkelijk zijn de gotische koorramen, het spitse lantaarntorentje en het lage buitenportaal. In de kapel bevindt zich een perfect gerestaureerd orgel van 250 jaar oud.

In de **gasthuisschuur** vind je de oudste delen van het domein. In het gebinte van de schuur zitten balken uit het begin van de veertiende eeuw.

Het Oud Gasthuis vormt een opmerkelijk geheel met het **roodbakstenen ziekenhuis uit het interbellum**, het ziekenhuis uit de tweede helft van de twintigste eeuw, en een splinternieuwe vleugel uit de eenentwintigste eeuw.

11. KASTEEL LE PAIGE

De bouwstijl van het kasteel uit 1892 kan je **eclectisch** noemen: elementen uit de renaissance, barok en classicisme vormen een neostijl. In het interieur vind je een aanzet tot art nouveau.

De Le Paiges zijn een vooraanstaande familie. Henri Jean Marie Le Paige was van 1836 tot 1848 burgemeester van Herentals. Bij de geboorte van Henri in 1806 liet zijn vader dertig eiken planten op het domein. Het **arboretum** is ondertussen uitgegroeid tot een park met boomsoorten uit de hele wereld.

De vijver is een restant van de oude vesten rond de stad, net zoals de aarden wal in de tuin. Verder vind je de **Groene Kathedraal**: in deze openluchtkerk vinden huwelijken plaats. Achter in het domein kan je een trap nemen tot aan de bedding van de Kleine Nete.

Het **smeedijzeren hek** dat de voortuin begrenst, werd gemaakt door de Herentalse ijzergieter Van Aerschot en is beschermd. Een gebouw van de **vroegere ijzergieterij** kan je trouwens ook nog bewonderen aan de Wuytsbergen.

---

12. SINT-JOZEFINSTITUUT

De gebouwen van het Sint-Jozefinstituut maken deel uit van het begijnhof dat erachter ligt. Vanaf 1820 groeide het begijnhof uit tot een **onderwijscentrum**. Arme meisjes konden er naar de huishoudschool. In 1835 vestigden de lekenonderwijzeressen Maria Theresia en Jeannette Van Heteren zich op het begijnhof. De school werd in 1850 uitgebreid met een normaalschool uitsluitend voor vrouwen. In bijna alle begijnenhuisjes langs de Burchtstraat werd les gegeven.

Geleidelijk groeide het aantal leerlingen. Een nieuw **schoolgebouw** werd in 1904 in gebruik genomen en in 1914 kreeg de school haar huidige omvang. Een tiental jaar geleden sloot de school haar deuren. De gebouwen krijgen een nieuwe bestemming.

13. BEGIJNHOF

Tegenover kasteel Le Paige werd rond 1266 het oude begijnhof opgericht. Hiervan zijn geen restanten meer te zien. Het **huidige begijnhof** werd gebouwd in de zeventiende eeuw: het poortgebouw aan de kant van de Begijnenstraat al in 1622, de poort in de Burchtstraat enkele jaren later. Het oudste huis van het begijnhof is het Fundatiehuis, tegenover de ingang van de Sint-Catharinakerk.

Tegenover het beeld *Ons Heer op de koude steen* aan de kerk en links van de Gildekamer bevindt zich de **Infirmérie**. Daar werden arme en zieke begijnen opgevangen. Het gebouw staat in een rij achttiende-eeuwse huizen.

Vroeger was het begijnhof veel groter, maar rond 1900 en in de jaren zestig werd een deel ervan afgebroken. De stad Herentals beheert nu het begijnhof. De woonhuizen zijn in **erfpacht** gegeven.

---

14. AUGUSTIJNENKLOOSTER

De paters augustijnen vestigden zich in 1613 in Herentals om les te geven aan de Latijnse School. Van het augustijnenklooster uit 1616 blijft nu enkel de **infirmérie** uit 1692 over. Het klooster leed erg onder de **Boerenkrijg**. Tijdens de Slag van Herentals op 28 oktober 1798 staken Franse soldaten de gebouwen van het klooster in brand. De paters augustijnen keerden daarna niet meer terug naar Herentals.

De infirmérie heeft ondertussen gediend als tabaksmagazijn en als brandweerkazerne. De laatste ingrijpende verbouwing gebeurde in 1992. Vanaf toen werden hier de **archieven van de stad** bewaard. Als het stadsarchief verhuist, krijgt het gebouw een nieuwe bestemming.

LEGENDE

1. 't Schaliken, start en einde alle wandelingen
2. Lakenhal
3. Zandpoort
4. Sint-Jozefscollege
5. Sint-Waldetrudiskerk
6. Besloten Hof
7. Bovenpoort
8. Stadswallen
9. Vistrap
10. Oud Gasthuis
11. Kasteel Le Paige
12. Sint-Jozefinstituut
13. Begijnhof
14. Augustijnenklooster

Volledige route = 5 km

Verkorte route = 3,4 km

Toegankelijke route = 3,2 km

BEREIKBAARHEID

Op wandelafstand van het centrum is een treinstation. Aan het station vertrekken ook bussen van De Lijn.

Met de auto is Herentals bereikbaar vanuit

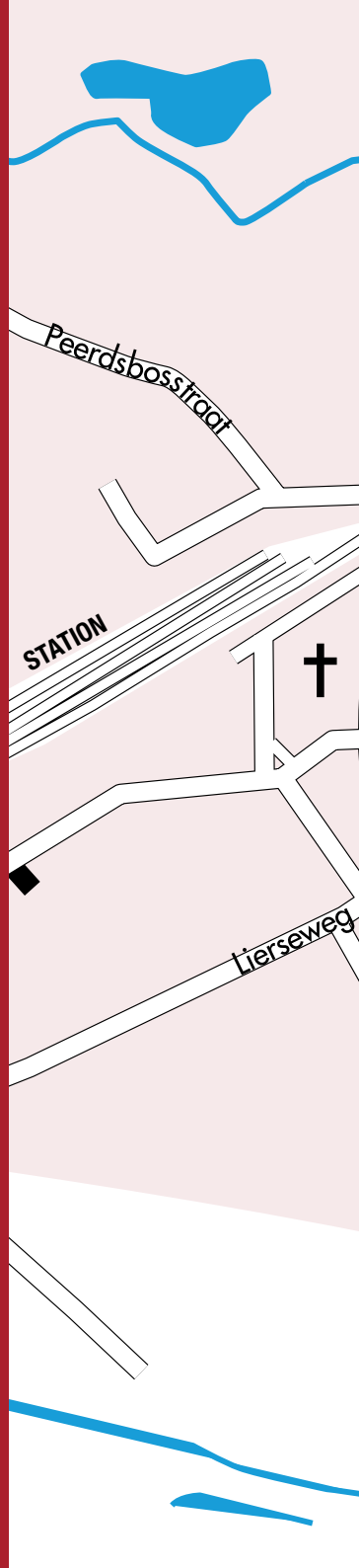
- Antwerpen via de E313, afrit Herentals-west
- Hasselt via de E313, afrit Herentals-oost
- Eindhoven via E34, afrit Lille-Herentals

PARKEREN

Gratis parkeren: Belgiëlaan en Augustijnenlaan

Betalend parkeren (behalve op zon- en feestdagen of na 18 uur):

- op de Grote Markt
- op parking Stadspark
- op parking Kerkplein

Graag deskundige uitleg van een gids?
Boek een begeleide stadswandeling.

Dienst cultuur en toerisme Herentals

't Schaliken
Grote Markt 35
2200 Herentals
014-21 90 88
toerisme@herentals.be

www.herentals.be/toerisme

Openingsuren:

Dinsdag tot vrijdag: van 9 tot 12 uur en van 13.30 tot 16 uur

Zaterdag: van 10 tot 14 uur

Gesloten op maandag

Op zon- en feestdagen in juli en augustus: van 10 tot 14 uur

The logo for Herentals, featuring the word "Herentals" in a white, sans-serif font inside a dark red, rounded rectangular shape with a wavy bottom edge.

Herentals